

Ситни прилози

ДВА ПРИЛОГА О ОДНОСИМА ЦРНЕ ГОРЕ И БОКЕ У 1848 ГОДИНИ

Которска конвенција са Црном Гором од 11 априла 1848 за ликвидацију пограничних нереда

Котор, 30-III/11-IV-1848 г.

Да би се успоставио погранични мир који је био поремећен од прије неколико недеља, владика Петар Петровић-Његош заједно са доље-потписаним црногорским главарима и Ц. и К. окружни поглавар Едуард Гриј заједно са нижепотписаним главарима аустријских општина, уговорили су како слиједи:

1) Од овог часа треба да завлада мир и слога између Црногораца и аустријских поданика: нико ни од једне ни од друге стране не смије бити узнемираван у свом животу и имању и сваки који би се усудио злодјелима да поремети слогу, биће сматран и третиран као непријатељ читавог становништва;

2) Владика и црногорски главари признају као праведно да буде, у колико је то могуће, плаћена оштета за почињене штете аустријским поданицима у недавним нападима од стране Црногораца; по овом предмету они обећавају да ће све учинити колико је то у њиховој моћи. Дољепотписани окружни поглавар доставиће владици, који је такође потписан, попис отете стоке као и остале проузроковане штете, да би у свом настојању имао основа да испослује, по могућности, повраћај као и оштету;

3) Потписани владика, као што је већ казнио неколико главних криваца недавно учињених злодјела, тако ће казнити још и друге; изјављује да ће и у будуће кажњавати уопште све оне који би поново починили злодјела на аустријској територији. У том погледу, сваки аустријски поданик који би био оштећен кривоцом Црногораца моћи ће да се обрати, или директно или преко окружног поглаварства, територијалним властима Црне Горе и може бити сигуран да ће му бити дата брза правда;

4) Разлог због којег је било забрањено Црногорцима да долазе на пазар у Рисну преко Кривошија и Леденица, а тако исто на которски пазар преко Ораховца и Доброте, били су углавном напади које су они извршили у години 1846/7. Сада када се успостави склад између ова два становништва, те пошто су Црногорци обећали да ће поштовати животе и имање аустријских поданика, нижепотписани окружни поглавар гаји основану наду да ће аустријска влада утађати Црногорцима и да ће им дозволити преко дана пролаз до Рисна и преко Ораховца и Доброте у Котор. Шта више, у овој нади он обећаје да ће већ почевши од првог четвртка текућег априла та повластица поданика на снагу, а трајаће све дотле док од више власти, од које зависи и окружни поглавар, не буде другачије одређено и док Црногорци не изврше нова злодјела;

5) У погледу кретања Црногораца по осталој аустријској територији остаје досадашња пракса, тј. да могу слободно приступати у погранична мјеста, али да морају имати пасош ако желе ићи у унутрашњост округа. Разумије се, уосталом, да је као и раније кријумчарење забрањено;

6) Црногорци сусједне општине Његуши, који у зимско доба желе да пасу стоку на аустријској територији, мораће се прије свега споразумјети са односним аустријским општинама у погледу плаћања траварине, а затим мораће испословати дозволу од Ц. и К. окружног уреда. Нижепописани окружни поглавар обећаје да ће увијек имати обзира према таквим молбама док му власти од којих зависи не нареду друкчије и док Црногорци буду чували мир и слогу или док не буду изводљиви на испашу на аустријским пашњацима толики број стоке, која би одузела исхрану стоци самих аустријских поданика.

7) Свако злостављање било кога, био он поданик или не, аустријски закон забрањује. Уколико би, дакле, неки Црногорац без властите кривице био злостављан од органа јавне силе или од било кога, даће му се свако законско задовољење и он ће моћи да се обрати или Ц. К. суду или, уколико то жели, и окружном уреду;

8) Пошто је тако успостављен мир између Црногораца, пограничних општина и аустријских поданика из оштећених општина приликом недавних напада наиме: Рисна, Пераста, Доброте и Котора, овдје присутни старјешине с једне и друге стране обећавају да ће утицати на односна становништва да би се уздржали од оваког напада који би могао поново да поремети овај мир и да ће се као раније узајамно помагати у својим поштеним интересима.

Што се пак тиче аустријских општина које у недавним нападима нијесу биле оштећене, саглашава се да њихови односи са Црногорцима остану као и раније.

Предње је састављено и потписано у двоструком оригиналу, чији се један примјерак уручује владици, а други окружном поглавару Котора.

Потписани од стране
црногорске:

из Чева, сенатор Стеван Вукотић, поставља крст;
из Цетиња, цетињски сердар Мило " "
из Бјелица, перјаник Мар. Спадијер " "
капетани Андрија и Јагош " "
из Његуша кнез Јоко " "
Перо Филипов, барјактар из Његуша " "
капетан Лазо Пророковић " "
перјаник Груица Богданов " "
владика П. П. Његош, с. р.

аустријске:

М. Нетовић, начелник Котора;	Александар Папреница, одличник;
Крсто Баловић, начелник Пераста;	Јосип Дабиновић, пристав Доброте;
Винченцо Гриловић, одличник	Трипо Радомири;
Ђорђе Ђурановић, одличник	Божо Милошевић;
Михаил Ивелић, начелник Рисна;	Широ Мошков, главар
Томо Колумбарић, одличник;	Шпиљара;
	Гриј, окр. поглавар, с. р.

(Превели са италијанског: Ц. Станић и Предраг Ковачевић)

Окружни поглавар Которског округа Едуард Гриј де Ронзе тражи објашњење од Петра II поводом прогласа који је упутио Бокељима и Дубровчанима

№ 268/2

Ц. и К. судији у Котору

Од прије неколико дана штампани и распрострањени проглас црногорског владике, којим је тешко пријетио сваком Бокељу и Дубровчанину који не би признао власт хрватског бана, присилио ме као претставника владе у овом округу, да тражим нека објашњења од самог владике. Владика ме увјерно "да је проглас настао једино усљед вијести које су му стално долазиле да су се тобоже Бокељи хтјели подати (dedicarsi) некој италијанској влади; да је проглас у сагласности са увјерењем које ми је он био дао када је недавно био у Котору; да је он намјеравао да запријети само оној страни Боке и Дубровника која би се хтјела извући из припадности ћесарске круне; да је, он мислио да ми тим прогласом чини пријатну услугу, јер је произишао из осјећања које је он увијек гајио према аустријској влади и који ће остати стално код њега у сваком односу једнако онакви какве сам их ја знао до данас."

Хитам да овим упознам г. г. судије и општинско вијеће с молбом да се садржај овог прогласа саопшти само оним општинама или особама до којих ће допријети владичин проглас, те да би знали да Црногорци не намјеравају да употријебе насилје према вјерним аустријским поданицима. Напомињем само толико да у одговору који упућујем владици, у којем му захваљујем на реалним осјећањима, додајем још и то да издајника према своме законитом суверену нема међу Бокељима.

Котор, 14 јуна 1848 г.

Гриј

ЈЕДАН ПОКЛОН ВЛАДИКЕ САВЕ ПЕТРОВИЋА ЕПИСКОПУ ПРОКОПИЈУ ПОПОВИЋУ

У загребачком часопису **Хисторијски зборник** (Година I, 1948, Број 1-4, стр. 217-221) налази се кратак историјат новооснованог Музеја Срба у Хрватској и преглед важнијих изложених предмета у Музеју. У томе опису стоји да Музеј има и **Октоих** из Црнојевића штампарije, као и једно **Еванђеље**, "које је Петар Велики поклонио цетињском митрополиту Данилу, а цетињски митрополит Сава епископу Прокопију Поповићу".

На предлог писца ових редака Историјски институт Народне Републике Црне Горе писмено је замолио Управу Музеја Срба у Хрватској, који је као посебно одјељење Повјесног музеја Хрватске у Загребу, да учини Институту услугу и снимити записе са **Октоиха** и **Еванђеља**, о којима је ријеч, уколико су сачувани. Управа Музеја то је одмах љубазно урадила и 1 октобра 1949 г. писмено извјестила Историјски институт да је из Црнојевића **Октоиха** "нажалост издерана већина листова. Оно мало што је остало нема записа".

Са **Еванђељем** међутим ствар стоји овако. По љубазном извјештају управника Повјесног музеја Хрватске, у приказу историјата Музеја Срба у Хрватској, који је објављен у поменутом загребачком **Хисторијском зборнику**, "омашћом је књига коју је Петар Велики даровао названа **Јеванђеље**. Књига је у ствари Архијерејски чиновник..." Важније је што управник Музеја каже у наставку свога писма, а наиме да је тај **Архијерејски чиновник** штампан у Москви 1721 године. Но у запису на томе **Архијерејском чиновнику** стоји да је он поклоњен владици Данилу 1715 године, из чега управник Повјесног музеја тачно закључује, да је запис на књизи "каснијег датума и онај који га је писао сјећао се да је Петар Велики 1715 г. даривао Црну Гору, па је ставио ту годину, не водећи рачуна о томе да цар није могао 1715 даривати књигу која је истом 1721 штампана".

Сасвим је могуће да дародавац ове старе црквене књиге није гледао годину њенога штампања приликом поклона, а знајући да је владика Данило